

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen, doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht. De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip Week van de Mediawijsheid 2021, niv B

Vooraf

#week 5 t/m 12
vdmedia nov
wijsheid 2021

MEDIA
MASTERS

Deze les is ontwikkeld in samenwerking met het Netwerk Mediawijsheid. De les sluit aan bij de Week van de Mediawijsheid 2021 (4 tot en met 12 november). Het thema dit jaar is

'Samen sociaal online' en gaat met name over hoe we online op een goede manier met elkaar om kunnen gaan. Online media zijn gemakkelijk en fijn, maar weten kinderen hoe ze zich daar moeten gedragen? Deze les gaat met name in op het gebruik van WhatsApp en hoe je daarbinnen gebruik kunt maken van emoji. Meer informatie over de Week van de Mediawijsheid vind je op de website weekvandemediawijsheid.nl.

MediaMasters: Samen mediawijs in de klas

Tijdens de Week van de Mediawijsheid kunnen groepen 7 en 8 meedoen aan MediaMasters: een spannende serious game over de kansen en gevaren van (digitale) media. Duizenden klassen strijden om de titel 'meest mediawijze klas van Nederland'. En jouw klas kan ook nog meedoen. Op de website mediamasters.nl vind je meer informatie over de game en hoe je jouw klas aan kunt melden. Meedoen aan MediaMasters is gratis.

Lesoverzicht

Onderwerp *Hoe gedraag jij je online?*

Deze les sluit aan bij het onderwerp van de Week van de Mediawijsheid 2021 'Samen sociaal online'.

Lesdoel De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ook maken ze een venndiagram bij de tekst, kijken ze naar verbanden in de tekst en de signaalwoorden die daarbij horen en kiezen ze geschikte emoji bij een bericht.

Leesdoel De leerlingen kunnen vertellen over op welke manier er op sociale media als WhatsApp misverstanden kunnen ontstaan, zoals bijvoorbeeld bij het gebruik van emoji. En ze leren meer over netiquette.

Opdracht 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Opdracht 2 Sleutelschema: een venndiagram maken

Opdracht 3 Verbanden in de tekst

Opdracht 4 Welke emoji kies jij?

Opdracht 5 Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht)

Opdracht 6 Bedenk je eigen emoji (extra opdracht)

referentie-niveau De tekst is geschreven op Nieuwsbegripniveau B en sluit aan bij referentieniveau 1F

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Hoe gedraag jij je online?* (niveau B);
- bijbehorende opdrachten voor niveau B;
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de strategiekaart *Verbanden* (op de website bij Basismateriaal).

Woordenschat (NB met deze woorden zijn geen online-oefeningen beschikbaar):

sociaal	= goed om kunnen gaan met anderen
centraal staan	= het belangrijkste zijn
verbaal	= met woorden
de lichaamshouding	= wat je met je lichaam doet
het karakter	= het leesteken uit China of Japan
oorspronkelijk	= in het begin, eerst
de irritatie	= een reactie als je iets hoort, leest of ziet waar je niet tegen kunt
grof	= onbeleefd, onbeschaafd
offline	= persoonlijk, niet online
kortom	= kort gezegd, samengevat, dus

Opdrachten

Toelichting

Actief lezen en sleutelvragen

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
- Vraag de leerlingen welk leesdoel ze hebben (of geef ze het gegeven leesdoel) en bespreek de uitleg. Wijs de leerlingen zo nodig op de strategiekaart *Verbanden*.
- Groepjes II en III werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en het werkblad Actief lezen met de sleutelvragen en maken daarna een venndiagram bij de tekst (opdracht 2). Bij opdracht 3 kijken de leerlingen naar verbanden in de tekst en de signaalwoorden die daarbij horen.
- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de

strategiekaart *Verbanden* gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 2, 3 en 4. Opdrachten 5 en 6 zijn extra opdrachten. Bedenk welke van deze opdrachten je kiest (mag uiteraard ook allebei).

- Nabespreking: check of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Laat de leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek waar ze moeite mee hadden.
- Neem de werkbladen Actief lezen in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Modelen

Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen over WhatsApp en over online met elkaar praten? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
2. Geef uitleg over de werkwijze bij Actief lezen. Bespreek de lesdoelen. Vertel ook wat het leesdoel is.
3. **Leesdoel:** De leerlingen kunnen meer vertellen over op welke manier er op sociale media als WhatsApp misverstanden kunnen ontstaan, zoals bijvoorbeeld bij het gebruik van emoji. En ze leren meer over netiquette.
4. Werk klassikaal of in groepjes bij het lezen van de tekst. Maak gebruik van onderstaande modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen.
5. De leerlingen gaan verder zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modeltekst

Modellen van de inleiding en begin van het tweede stukje m.b.t. actief lezen en verbanden:

Zeg bijvoorbeeld het volgende: *de titel van de tekst is: Hoe gedraag jij je online? Oh, ik weet dat online te maken heeft met internet. Vandaar misschien ook dat er allemaal van die smileys, duimpjes en hartjes op die foto staan. Het gaat dan denk ik over hoe je moet doen op internet, misschien op WhatsApp, want daar ken ik die gezichtjes van. Ik kijk ook gauw even naar de kopjes van de stukjes **Groepsapp**, dat heeft ook te maken met WhatsApp. Ik zie **Emoji**, dat woord heb ik weleens gehoord. Zijn dat niet die tekenjes, die gezichtjes, hartjes en zo? Dan zie ik het kopje **Irritaties**. Ik ken wel het woord 'irritant'. Dat is wanneer iemand heel vervelend is. Zou het daarmee te maken hebben? Dingen die vervelend zijn in bijvoorbeeld WhatsApp? Ik ben benieuwd, En dan is het laatste kopje **Netiquette**, Daar heb ik echt nog nooit van geoord. Ik ga maar gewoon lezen. Dan kom ik er vast wel achter wat ermee bedoeld wordt.*

WhatsApp is een fijne, snelle én gratis manier om met elkaar te praten. Ja, dat klopt wel. Ik gebruik het zelf ook regelmatig. Niet voor hele gesprekken, want dan kun je beter iemand bellen of echt persoonlijk spreken. Maar soms is het heel handig. **Het is dan ook de populairste app bij jongeren van 10 tot 18 jaar.** O, dan wordt het dus heel erg veel gebruikt, ook door jonge mensen. Door jullie dan vast ook. **Op WhatsApp zeg je makkelijk iets leuks. Maar ook iets negatiefs.** Hier zie ik het signaalwoord 'Maar'. Dat betekent dat er een tegenstelling is. Ja, dat is zo. Je kunt makkelijk iets leuks zeggen, maar ook snel iets lelijks zeggen. En dan heb je

het al verstuurd voordat je er goed over hebt nagedacht. **En dat kan leiden tot misverstanden of ruzie.** Ja, precies, dan reageer je iets te snel. En ruzie of misverstanden zijn niet fijn. **Hoe houd je het online sociaal?** Sociaal, dat vind ik een moeilijk woord. Ik weet niet precies wat het betekent. Ik ken wel het woord 'asociaal'. Dat is wanneer je je niet goed gedraagt. Wanneer je heel brutaal bent en zo. Zou dit het tegenovergestelde zijn? Dat is je juist wel goed gedraagt? Ik lees even verder, misschien kom ik er dan achter. **Die vraag staat centraal in de nieuwe Week van de Mediawijsheid. Het thema dit jaar is namelijk 'Samen sociaal online'. In deze week, van 4 tot en met 12 november, is er veel aandacht voor mediawijsheid en hoe je je op sociale media als WhatsApp gedraagt.** Er is dus een hele week waarin het gaat om hoe je je op internet gedraagt. Dus hoe je daar sociaal kunt zijn. En die week is binnenkort. **Ook kunnen groep 7 en 8 meedoen aan MediaMasters: de spannende serious game over mediawijsheid.** Hier zie ik het signaalwoord 'Ook' Dat betekent dat het een opsomming is. Ik heb dus net gelezen wat er in die Week gedaan wordt, maar er is dus meer. En dat is die game. Dat klinkt wel heel erg leuk. Er is dus een Week van de Mediawijsheid waarin het gaat over hoe je je op internet moet gedragen en er is dus ook een serious game. Dat is denk ik een soort online spel. En onze klas kan daaraan meedoen. Klinkt spannend! Ik denk dat de tekst mij daar meer over gaat vertellen.

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Als je actief leest, sta je ook stil bij onbekende woorden. En ik heb ook steeds gekeken naar verbanden in de tekst. Daarbij heb ik gelet op signaalwoorden.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen.

Leg uit: als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de sleutelvragen bij de tekst bespreken. In de tekst zie je na elk stukje een of meer nummers staan. Bij elk nummer hoort een sleutelvraag.

Let op: De hulpvragen bij de sleutelvragen hieronder zijn bedoeld als extra aanwijzingen bij de sleutelvragen. Gebruik de hulpvragen alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Wat wordt er verteld over de Week van de Mediawijsheid?

Hulpvraag 1a: Lees regel 4-8 nog een keer.

Hulpvraag 1b: In regel 4 staat het woord **sociaal**. Wat betekent dat? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 1c: In regel 5 staat de uitdrukking **centraal staan**. Wat wordt daarmee bedoeld? (ophelderen van onduidelijkheden)

Groepsapp

Sleutelvraag 2: In dit stukje worden voor- en nadelen van WhatsApp genoemd. Noem een voordeel en een nadeel.

Hulpvraag 2a: Lees regel 10-14 nog een keer.

Hulpvraag 2b: Let op signaalwoorden die een opsomming aangeven in dit stukje. Dat zijn signaalwoorden als *en* en *of*. (verbanden)

Hulpvraag 2c: Let op het signaalwoorden *Maar* in regel 14 wat een tegenstelling aangeeft. En in regel 15 staat *want*, waarna een oorzaak gegeven wordt. (verbanden)

Sleutelvraag 3: Waarom gaat communiceren via WhatsApp weleens mis?

Hulpvraag 3a: Lees regel 14-19 nog een keer.

Hulpvraag 3b: Wat betekent het woord **verbaal** in regel 15? (ophelderen van onduidelijkheden)

Hulpvraag 3c: Let op signaalwoorden in dit stukje. In regel 16 staat *echter*, wat een tegenstelling aangeeft. En in regel 17 staat *Dat is de reden*, wat betekent dat daarvoor een reden gegeven wordt voor wat er mis kan gaan op WhatsApp. (verbanden)

Emoji

Sleutelvraag 4: Waar komen emoji voor in de plaats?

Hulpvraag 4: Lees regel 29-30 nog een keer.

Sleutelvraag 5: Waarom gaat het gebruik van emoji weleens mis?

Hulpvraag 5: Lees regel 30-34. Let op de signaalwoorden in dit stukje. In regel 31 staat het woord *Maar*, wat duidt op een tegenstelling. In regel 32 staat het woord *doordat* dat een oorzaak aangeeft. En in regel 35 staat het woord *hoewel* dat weer op een tegenstelling wijst. (verbanden)

Irritaties

Sleutelvraag 6: In dit stukje worden voorbeelden genoemd. Waar zijn het voorbeelden van?

Hulpvraag 6a: Lees regel 36-37. Wat wordt hier verteld over WhatsApp?

Hulpvraag 6b: Wat betekent **de irritatie** in regel 36? (ophelderen van onduidelijkheden)

Netiquette

Sleutelvraag 7: Wat is netiquette? Noem ook twee voorbeelden.

Hulpvraag 7a: Lees regel 52-54. Daar lees je meer over netiquette.

Hulpvraag 7b: Let op de opsommingstekens in het stukje van regel 56-63. Waar is dit een opsomming van? (verbanden)

Na het lezen

Sleutelvraag 8: Wat zou jij je ouder(s) of verzorger(s) willen leren als het gaat om hoe zij WhatsApp gebruiken? En wat zou je hun willen leren over hun gebruik van emoji?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 2

klassikaal/
drietallen

Sleutelschema

venndiagram

Sleutelschema: een venndiagram maken

Laat de leerlingen in groepjes werken. Ze noteren in de linkercirkel wat hoort bij online praten en in de rechtercirkel wat hoort bij praten in het echt, en in het overlappende deel noteren ze de overeenkomsten. Dus wat bij beide hoort.

Bespreek de gemaakte venndiagrammen klassikaal na. Welke dingen zijn genoemd die niet in de tekst stonden?

OPDRACHT 3

tweettallen/
klassikaal

Verbanden in de tekst

De leerlingen maken een korte samenvatting van de tekst compleet door de goede signaalwoorden in te vullen. De leerlingen kiezen per zin welk signaalwoord er het best in past. Ze maken daarbij een keuze uit de

gegeven signaalwoorden.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 4

drietallen/
klassikaal

Welke emoji kies jij?

De leerlingen bedenken hoe de maker van een berichtje met een emoji, die emoji bedoeld heeft. En ze kiezen bij een berichtje een geschikte emoji en lichten die keuze toe. Bespreek de antwoorden klassikaal. Zijn er verschillen in interpretatie van de emoji? Hoe komt dat?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 5

drietallen/
klassikaal

Oefenen met de woorden uit de tekst (extra opdracht)

De leerlingen maken de kruiswoordpuzzel in drietallen. Bespreek de opdracht klassikaal. Hebben de leerlingen het woord gevonden? Welke mooie zinnen zijn er met dit woord bedacht?

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 6

drietallen/klassikaal

Bedenk je eigen emoji (extra opdracht)

De leerlingen gaan in groepjes zelf een nieuwe emoji bedenken en te tekenen.

Bespreek de emoji klassikaal na. Vraag de leerlingen toe te lichten wat de emoji betekent en wanneer je hem gebruikt. Vinden de andere leerlingen de emoji duidelijk? Zouden ze hem gaan gebruiken? Geef de emoji een plaatsje in de klas.

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen van de tekst weet ik _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1: _____

Groepsapp

Antwoord op sleutelvraag 2: _____

Antwoord op sleutelvraag 3: _____

Emoji

Antwoord op sleutelvraag 4: _____

Antwoord op sleutelvraag 5: _____

Irritaties

Antwoord op sleutelvraag 6: _____

Netiquette

Antwoord op sleutelvraag 7:

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 8: _____

Antwoorden

OPDRACHT 1 Actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Tijdens het lezen	
Inleiding	<p>1. Wat wordt er verteld over de Week van de Mediawijsheid? <i>De Week is van 4 tot en met 12 november; Het thema is 'Samen sociaal online'; Er is veel aandacht voor mediawijsheid en voor hoe je je op sociale media gedraagt; Er is een serious game MediaMasters waar groepen 7 en 8 aan mee kunnen doen.</i></p>
Groepsapp	<p>2. In dit stukje worden voor- en nadelen van WhatsApp genoemd. Noem een voordeel en een nadeel. <i>Voordeel: makkelijk en snel berichtjes delen.</i> <i>Nadeel: er ontstaan ook makkelijk en snel misverstanden en ruzie.</i></p> <p>3. Waarom gaat communiceren via WhatsApp weleens mis? <i>WhatsApp is vooral verbaal en weinig non-verbaal. Je kunt geen gebruikmaken van gezichtsuitdrukkingen, stemgeluid en lichaamshouding. De enige non-verbale communicatie zijn de emoji.</i></p>
Emoji	<p>4. Waar komen emoji voor in de plaats? <i>Ze komen in de plaats van gezichtsuitdrukkingen en handgebaren. Lichaamstaal dus.</i></p> <p>5. Waarom gaat het gebruik van emoji weleens mis? <i>Oorspronkelijk zijn de plaatjes Japans en ze zijn hier niet allemaal bekend. Soms verzinnen mensen dan zelf maar wat ze betekenen. Je kunt dan iets heel anders bedoelen dan dat iemand denkt. En zo ontstaan misverstanden.</i></p>
Irritaties	<p>6. In dit stukje worden voorbeelden genoemd. Waar zijn het voorbeelden van? <i>Het gaat om voorbeelden van dingen die mensen heel irritant, dus vervelend vinden op WhatsApp.</i></p>
Nettiquette	<p>7. Wat is nettiquette? Noem ook twee voorbeelden. <i>Nettiquette zijn afspraken voor hoe je online met elkaar omgaat, dus het zijn online omgangsvormen.</i> <i>Voorbeelden: geen onaardige berichten versturen; alleen dingen zeggen die je ook in iemands gezicht durft te zeggen; geen scheldwoorden of grof taalgebruik gebruiken; niet spammen; tijden voor wel/niet appen afspreken; niet appen als je boos bent; veel emoji gebruiken; ruzie offline uitpraten.</i></p>
Na het lezen	
<p>8. Wat zou jij je ouder(s) of verzorger(s) willen leren als het gaat om hoe zij WhatsApp gebruiken? En wat zou je hun willen leren over hun gebruik van emoji? <i>Eigen antwoord.</i></p>	

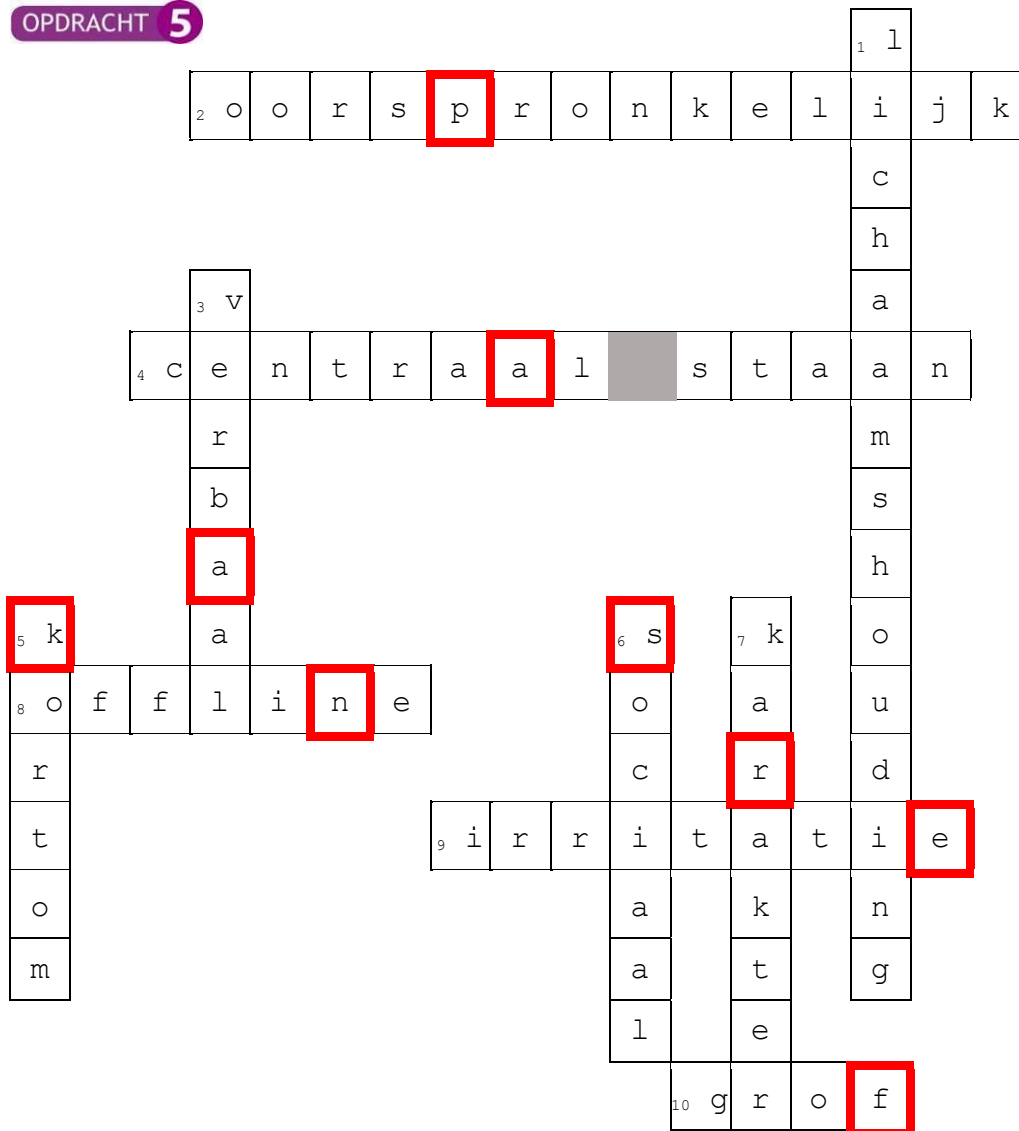
OPDRACHT 3

- oorzaak of reden: bijvoorbeeld *want, omdat, doordat*
tegenstelling: bijvoorbeeld *maar, echter, hoewel*
opsomming: bijvoorbeeld *en, ook, zoals, of*
- omdat, maar, daardoor, toch, want, verder/ook, verder/ook

OPDRACHT 4

- geschokt voelt, het is een gezichtje dat heel geschrokken kijkt. De maker gebruikt deze emoji, omdat hij wil aangeven dat hij er niet blij mee is. Dat hij 8 uur heel vroeg vindt.
- boos voelt, want het is een boos gezichtje. Een beetje woedend zelf, want de stoom komt zijn neus uit. De maker gebruikt deze emoji, omdat hij wil laten weten dat hij helemaal geen zin heeft in de sportdag.
- eigen antwoord
- eigen antwoord

OPDRACHT 5

Het gezochte woord is: **afspraken**.